

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки та планування бізнесу

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ М.Д. Балджи

(підпис)

“ ___ ” _____ 2017 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:

**«Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства
(на прикладі ПП «Промінь»)»**

Виконавець

студентка 65 групи ФЕУП
Оборська Ю.С.

_____
/підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент
Гейко Л.М.

_____
/підпис/

ОДЕСА – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Економічна сутність конкурентоспроможності підприємства.....	6
1.2. Фактори конкурентоспроможності підприємства.....	16
1.3. Показники та методи оцінки конкурентоспроможності підприємства....	20
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПП «ПРОМІНЬ»	
2.1. Аналіз виробничо-економічної діяльності ПП «Промінь» у 2013-2015 рр.....	31
2.2. Оцінка ліквідності та фінансової стійкості ПП «Промінь».....	45
2.3. Діагностика рівня конкурентоспроможності ПП «Промінь».....	58
РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
3.1. Шляхи підвищення конкурентоспроможності ПП «Промінь».....	63
3.2. Проект впровадження нового виду продукції як захід підвищення конкурентоспроможності ПП «Промінь».....	67
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	82
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний стан економіки України супроводжується низкою невирішених проблем, серед яких однією з важливіших для більшості українських підприємств є проблема досягнення та збереження певного рівня конкурентоспроможності. Тому зараз, у період трансформації економіки України, підвищення конкурентоспроможності стало основним завданням. Загострення конкурентної боротьби за збут продукції, за місце на ринку змушує шукати нові засоби впливу на рішення покупців.

У сучасних дослідженнях значна увага приділяється конкурентоспроможності товару. Однак, вважається, що найбільш важливою категорією є конкурентоспроможність підприємства.

У найбільш загальному розумінні конкурентоспроможність підприємства можна визначити як здатність протистояти конкурентам та перемагати їх. Конкурентоспроможність підприємства зазвичай розглядають як здатність виробляти й реалізовувати свою продукцію швидко, дешево, якісно, продавати її в достатній кількості, при високому технологічному рівні обслуговування. Конкурентоспроможність підприємства – можливість ефективно розпоряджатися власними й позиковими ресурсами в умовах конкурентного ринку.

Аналіз економічної літератури свідчить про наявність багатоаспектного трактування терміну «конкурентоспроможність». Дослідження теоретичних та практичних основ вивчення конкурентоспроможності підприємства на ринку знайшли своє відображення в численних працях учених, зокрема І.П. Арнаута, Р.А. Довбуша, О.Є. Кузьміна, О.Г. Мельника, О.П. Романко, Б. Карлофа, І.М. Злидень та інш. Але неефективна робота українських підприємств в умовах конкуренції, невизначеність концептуальних підходів до трактування самого поняття "конкурентоспроможність", недостатнє опрацювання теоретичних підходів та практичних питань управління конкурентоспроможністю підприємств потребує проведення подальших досліджень. З огляду на це тема дослідження є актуальною.

Незважаючи на те, що поняття конкурентоспроможності підприємства вживається сьогодні досить широко, в літературі не існує його загальноприйнятого визначення й не сформовано загальний підхід щодо дослідження конкурентоспроможності різних об'єктів. Наявність різних підходів до розуміння конкурентоспроможності зумовлена, перш за все, тим, що категорію і показники рівня конкурентоспроможності вивчають різні економічні науки, і кожна з них пропонує свої визначення терміну, методи оцінки і шляхи підвищення.

Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних аспектів сутності конкурентоспроможності та визначення заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Для досягнення поставленої мети окреслені завдання, які необхідно вирішити:

- з'ясувати економічну сутність конкурентоспроможності підприємства та фактори, що на неї впливають;
- дослідити показники та методи оцінки конкурентоспроможності підприємства;
- провести аналіз виробничо-економічної діяльності ПП «Промінь»;
- оцінити ліквідність та фінансову стійкість ПП «Промінь»;
- здійснити діагностику рівня конкурентоспроможності ПП «Промінь»;
- запропонувати шляхи підвищення конкурентоспроможності ПП «Промінь»;
- розробити проект впровадження нового виду продукції як захід підвищення конкурентоспроможності ПП «Промінь».

Об'єктом дослідження виступає механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства та його удосконалення.

Предметом дослідження є шляхи підвищення конкурентоспроможності ПП «Промінь».

У процесі дослідження використано **методи**: загальнонаукові методи аналізу, порівняння і узагальнення, методи економічного і економіко-статистичного аналізу, розрахунковий метод з метою проведення оцінки результатів діяльності та конкурентоспроможності ПП «Промінь», шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства. Для розрахунку динаміки виробництва та

реалізації основних видів продукції був використаний Microsoft Word Excel. Для аналізу проекту впровадження нового виду продукції, як заходу підвищення конкурентоспроможності ПП «Промінь», була використана програма Project Expert.

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові документи, монографії, наукові публікації, періодичні видання, звітні матеріали ПП «Промінь», власні спостереження автора.

Обґрунтування конкурентоспроможності підприємства, що досліджується у роботі, опубліковані в «Науковому студентському віснику» факультету економіки та управління підприємництвом (№25, 2016 р.), у вигляді статті на тему «Конкурентоспроможність підприємства та шляхи її підвищення».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки:

1. В економічній літературі існують різні трактування поняття "конкурентоспроможності підприємства". Переважна більшість вчених трактують її як комплексну характеристику діяльності підприємства, яка базується на аналізі різних аспектів виробничо-господарської діяльності, що дозволяє визначити сильні сторони підприємства у конкурентній боротьбі. Але такий підход не відображає у повній мірі всієї глибини категорії конкурентоспроможності та має ряд недоліків.

2. У процесі дослідження визначено, що конкурентоспроможність підприємства – це система, яка складається з безперервно взаємодіючих факторів та характеризує ступінь реалізації потенційних можливостей підприємства щодо придбання та підтримки протягом тривалого періоду часу конкурентної переваги. Таке поняття є більш точним, оскільки характеризує можливість й динаміку пристосування підприємства до умов конкуренції.

3. При оцінці конкурентоспроможності має бути врахований такий важливий момент, як ступінь адаптації підприємств до змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі. Це має дозволити підприємству реально визначити свої сильні та слабкі сторони;

4. Для оцінки конкурентоспроможності важливо не тільки спрогнозувати місце, яке буде займати підприємство у галузі серед конкурентів на основі аналізу, а й визначити загальний стан галузі та рівень її прибутковості, щоб знати, на які результати може розраховувати підприємство при розгортанні власного виробництва та виходу на ринки продукції.

4. ПП «Промінь» є лідером в Україні за асортиментом випущених гумових форм і тротуарної плитки. Вироблені компанією товари успішно експортуються в країни ближнього і далекого зарубіжжя. Однак, за період 2012-2015 рр. підприємство зменшило обсяг виробництва гумових виробів на 80,12%, виробів з бетону – на 61,29%, металевих конструкцій – на 23,66%, а машин і устаткування –

на 85,71% внаслідок економічної кризи та зниження купівельної спроможності населення.

5. Аналіз показників ліквідності на ПП «Промінь» у 2013-2015 рр. показав значне перевищення нормативних їх значень. Тобто існує перевищення (у вартісному оцінюванні) оборотних активів над короткостроковими пасивами. Це означає, що фінансовий стан підприємства з позиції ліквідності є задовільним.

6. Аналіз показників фінансової стійкості показав, що всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів, що на підприємстві не використовуються зовнішні джерела коштів для основної діяльності.

7. У 2013-2015 рр. показники рентабельності активів мають тенденцію до зменшення, але відповідають нормативному значенню. Коефіцієнт рентабельності діяльності у 2013 р. становив на ПП «Промінь» 0,298 (29,8%), у 2014 р. – 0,596 (59,6%), а у 2015 р. – 0,295 (29,5%). Зменшення рівня рентабельності активів свідчити про падаючий попит на продукцію підприємства та про перенагроювання активів.

8. Проведений за допомогою заснованого на теорії ефективної конкуренції метода аналіз конкурентоспроможності ПП «Промінь» засвідчив достатній рівень (коефіцієнт) конкурентоспроможності підприємства.

9. Основними шляхами підвищення конкурентоспроможності підприємства для ПП «Промінь» визнано:

а) підвищення якості управління; впровадження стратегічного маркетингу "виходу" і "входу" організації та подальший розвиток тактичного маркетингу;

б) удосконалення організації інноваційної діяльності; впровадження нових інформаційних, фінансових і облікових технологій, впровадження ресурсозберігаючих технологій;

в) підвищення організаційно-технічного рівня виробництва та розвиток логістики.

10. З ціллю підвищення конкурентоспроможності підприємства запропонований проект з виробництва фасадної плитки з полістиролбетону, який за

здійсненими розрахунками є доцільним. Чистий приведений дохід на кінець року реалізації проекту досягне 64989 грн., термін окупності проекту склав 10 місяців, а з урахуванням зміни вартості грошей у часі – 1 рік, а індекс прибутковості – 1,77.

Внутрішня норма рентабельності майже в 6 разів перевищує ставку дисконтування, що свідчить про високий запас міцності проекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конкуентоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрями підвищення : [монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового]. – Одеса : Атлант, 2013. – 470 с.
2. Воронин Г.О. О конкурентоспособности промышленных предприятий / Г.О. Воронин // Экономист. — 2004. — № 6. — С. 18.
3. Карлоф Б. Деловая стратегия / Б. Карлофф — М.: Экономика, 2006. — 296 с.
4. Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия / В.Л. Дикань. — Х.: Основа, 2005. —168 с.
5. Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції / Пер. з англ. А. Олійник, Р. Сільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
6. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник / С. М. Клименко, О. С. Дуброва, Д. О. Барабась, Т. В. Омеляненко., А. В. Вакуленко. – К.: КНЕУ, 2006. - 527 с.
7. Денисенко М.П. Методика кількісної оцінки конкурентоспроможності підприємства швейної галузі / М.П. Денисенко, А.П. Гречан, К.О. Шилова // Економіка та держава. — 2005. — № 8. — С. 36—38.
8. Злидень І.М. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства / І.М. Злидень // Економіка: проблеми теорії і практики: Зб. наук. праць. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2014. — Вип. 213: Т. I. — С. 75—81.
9. Алексеев С.Б. Теоретические аспекты конкурентоспособности предприятий // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Вип. 191: В 4 т. Т. II. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. — С. 614—619.
10. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.
11. Шершньова З.Є., Оборська С.В. Стратегічне управління: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 1999. – С. 66–84.
12. Василенко В. О. Стратегічне управління – К.: ЦУЛ, 2003. – 396 с.

13. Должанський І.З., Загорна Т.О. Конкуренентоспроможність підприємства: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
14. Портер М. Стратегія конкуренції: Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів. – К.: Основи, 1997. – 390 с.
15. Чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства на внутрішніх та зовнішніх ринках // [Електронний ресурс] : <http://ifreestore.net/5004/26/>
16. Конкуренентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають // [Електронний ресурс] : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3390>
17. Фактори конкурентоспроможності підприємства // [Електронний ресурс] : <http://gx3000.ru/ekonomika-firmi-2/faktori-konkurentospromozhnosti-pidpriemstva.html>
18. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник /за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 384 с.
19. Сайт ПП «Промінь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.promin97.com.ua/index.html>
20. Статут приватного підприємства «Промінь».
21. Сайт ПП «Промінь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pp-promin.prom.ua/>
22. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Знання, 2005. — 662 с. — (Вища освіта ХХІ століття).
23. Показники фінансового стану підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://credobooks.com/pokazniki-finansovogo-stanu-pidpriyemstva>
24. Аналіз фінансових звітів: аналіз бухгалтерського балансу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vuzlib.su/fm_P/10-2.htm
25. Бабій О.М., Малишко В.С., Пудичева Г.О. Управління вартістю підприємства: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротاپринт, 2016. – 207 с.
26. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
27. Звіт про фінансові результати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tables.finance.ua/ru/emitents/show/-/00142970/2004/11>

28. Групування операційних витрат за однорідними економічними елементами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/24690/>

29. Аналіз ефективного використання трудових ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua/content/view/174/39/1/1/>

30. Зянько В.В., Спіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність. Практикум. - Вінниця: ВНТУ, 2008. - 83 с.

31. Аналіз показників фінансової стійкості [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://lubbook.org/book_248_glava_66_11.3._Anal%D1%96z_pokaznik%D1%96v_f%D1%96n.html

32. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studopedia.org/3-163604.html>

33. Аналіз фінансової стабільності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ebk.net.ua/Book/BookEkAnaliz/part8.5.htm>

34. Аналіз ділової активності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://pidruchniki.com/12120124/ekonomika/analiz_dilovoyi_aktivnosti_pidpriyemstva

35. Показники ділової активності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fin-admin.com/faqvu.php?id=5>

36. Аналіз ділової активності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rentagroup.com.ua/index.php?lang=ua&id=service0873>

37. Показники ділової активності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1826012252150/finansi/pokazniki_dilovoyi_aktivnosti

38. Аналіз рентабельності діяльності підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ecolib.com.ua/article.php?book=14&article=1238>

39. Показники рентабельності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fin-admin.com/faqvu.php?id=6>

40. SWOT-аналіз як основний інструмент стратегічного управління, його переваги та недоліки [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm

41. SWOT-анализ: сильные и слабые стороны, возможности и угрозы [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.marketing.spb.ru/lib-research/swot.htm>

42. Кошелупов І.Ф. Програми підвищення конкурентоспроможності організацій/ І.Ф. Кошелупов // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Випуск 1 (44). – С. 219-225.

43. Літвінова Ю.О. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах / Ю.О. Літвінова // Управління розвитком. – 2012. – № 9. – С. 35-37.

44. Чинники, резерви та шляхи зниження витрат виробництва як основа зменшення ціни товару [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/16-3-15-2011.pdf>

45. Підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Ф. Оснач, В. П. Пилипчук, Л. П. Коваленко — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 364 с.

46. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / І.М.Бойчик.— К.: Атіка, 2012. – 543 с.

47. Донець Л.І., Романенко Н.Г. Основи підприємництва / Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 320 с.

48. Економіка підприємства : навч. посіб. / за ред. А. В. Шегди. – К.: Знання-Прес, 2011. – 651 с.

49. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства / М. Я. Коробов. – К.: Знання, 2012. – 276 с.

50. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко ; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. – К. : Знання, 2013. – 446 с.

51. Шарко М. В., Мешкова-Кравченко Н. В., Радкевич О. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / М. В. Шарко, Н. В. Мешкова-Кравченко, О. М. Радкевич. – Херсон : Олді-плюс, 2014. – 436 с.

52. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна – Київ : Ліра-К, 2015. – 498 с.

53. Апопій В. В. Основи підприємництва : навч. посіб. / В. В. Апопій, Н. О. Шутовська, С. А. Серета. – К.: Ліра-К, 2014. – 324 с
54. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – К.: Ліра-К, 2013. – 664 с.
55. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. / М. І. Бондар. – К.: ЦУЛ, 2015. – 570 с.
56. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців. – К.: Ліра-К, 2013. – 446 с.
57. Городня Т. А. Економічна та фінансова діагностика : навч. посіб. / Т. А. Городня. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 284 с.
58. Доберчак Н. І. Економіка виробництва : навч. посіб. / Н. І. Доберчак. – К.: Ліра-К, 2015. – 258 с
59. Захарченко В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Захарченко. – К. : Ліра-К, 2014. – 300 с.
60. Портна О. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / О. В. Портна, Н. Ю. Єршова. – Львів : Магнолія 2006, 2015. – 312 с.